

Prikazi, izvještaji, bilješke.

Važnije odredbe i rješenja sv. Stolice u Acta Apostolicae Sedis g. 1925.

Priopćio: Dr. I. A. Ruspini.

I. Gubitak nadarbinskih prihoda i svagdašnjih distribucija. Zakonik poznaje dvije vrste zakonite odsutnosti kanonika i prebendara od kora: jedna je takova, da po njoj odsutni dobiva prihode svoje nadarbine i svagdašnje distribucije; druga je takova, da po njoj odsutni dobiva samo prihode svoje nadarbine. Zakonito odsutni prve vrsti navode se u kan. 420., a zakonito odsutni druge vrsti u kan. 418. i 421. Svi su ostali naprosto nezakonito odsutni i ne dobivaju ni distribucija ni prihoda svoje nadarbine.

Kanonici i prebendari, koji radi odsutnosti (zakonite, nezakonite) od kora gube (ne dobivaju) distribucije, gube ih srazmjerno svojoj odsutnosti. Kako je za svaki pojedini dio koralne službe svakoga dana određen posebni dio distribucija čitavoga dana, to odsutni samo od stanovitoga dijela koralne službe (n. pr. samo od matutina), gube samo onaj dio distribucija toga dana, koji odgovara dotičnom dijelu koralne službe (Cod. can. 395).

Kanonici i prebendari, koji radi nezakonite odsutnosti od kora gube prihode svoje nadarbine, gube ih srazmjerno nezakonitoj odsutnosti. Pita se sada: da li se i ovaj gubitak odmjeruje prema pojedinom dijelu koralne službe, kojemu obvezani stanovitog dana ne prisustvuje, ili pako prema čitavom danu tako, da gubi sve prihode nadarbine toga dana, ma taj dan prisustvovao nekom dijelu koralne službe.

Na ovo pitanje odgovorila je Kongregacija Concilii 15. Marta 1924. ad II. (AAS, XVII, 192—196), da takav kanonik i prebendar gubi sve nadarbinske prihode toga dana, a uz to još i onaj dio distribucija toga dana, koji odgovara onom dijelu koralne službe, od kojega je nezakonito izbio.

Gdje su mjesto distribucija uvedene globe, valja na plaćanje globe upravitri rečeno o gubitku distribucija (Cod. can. 395, § 2).

II. Sv. misa o ponoći prigodom izvanrednih svečanosti. Apostolskim breveom »Quod ad Conventus Eucharisticos« od 7. Marta

1924. (AAS, XVI, 154—158) dozvolio je papa Pijo XI. općenito i trajno, da se prigodom euharističkih kongresa (međunarodnih, narodnih, pokrajinskih i diecezanskih) u crkvama, gdje je kroz čitavu noć presv. oltarski Sakramentat izložen klanjanju, smije o ponoći služiti jedna sv. misa. Kako se često prigodom drugih izvanrednih svečanosti moli od sv. Stolice ovlaštenje, da se o ponoći smije služiti sv. misa, to je Kongregacija de disciplina Sacramentorum 15. Aprila 1924. (AAS, XVII, 100—106) izdala rješenje, u kojemu navodi uvjete, uz koje će takovo ovlaštenje moći dobiti od sv. Stolice. Ti su uvjeti: 1. da zgoda bude izvanredna (na pr. trodnevno klanjanje presv. olt. Sakramentu, sv. misije i t. d.); 2. da se sv. misa započne pol sata iza ponoći; 3. da noćne pobožnosti pod sv. misom traju barem tri sata; 4. da se ukloni svaka pogibelj nepoštivanja (irreverentiae).

III. Asistencija, što ju kanonici duguju biskupu. Prema rješenju Kongregacije Concilii od 9. Febr. 1924. (AAS XVII 245—247) dužni su na osnovu kan. 412. Zakonika: a) kanonici (stolnog kaptola, zbornog kaptola), da, i bez poziva, in corpore prisustvuju svečanoj misi i drugim pontifikalnim funkcijama, što ih biskup u njihovoj crkvi vrši, i da ga kod toga poslužuju; b) kanonici (stolnog kaptola, zbornog kaptola), da na poziv biskupov prisustvuju svečanoj misi i drugim pontifikalnim funkcijama, što ih biskup vrši u drugim crkvama grada, gdje se dotični kaptol nalazi, i da ga kod toga poslužuju, a to jedno i drugo u tolikom broju, da ne trpi služba u kaptolskoj crkvi, o čemu sudi biskup; c) kanonici »a latere«, na poziv biskupov, da ga prate i da mu služe pri svim crkvenim funkcijama i biskupskim poslovima.

IV. Koralno odijelo. Zakonik (Kan. 409, § 1) određuje: »U svakoj stolnoj i zornoj crkvi lica, koja su u biskupskoj časti, mora da u koru upotrebljuju odijelo biskupsko; svi drugi, dostojanstvenici, kanonici i nadarbenici, treba da u koru upotrebljuju odijelo, koje im je dozvoljeno utemeljiteljnom bulom ili apoštolskom povlasticom; inače se smatraju odsutnima od kora«.

Na upit, da li se rečenica »inače se smatraju odsutnima od kora« tiče i pomoćnih biskupa, odgovorila je Kongregacija Concilii 13. Juna 1925. (AAS, XVII, 538—540): »Affirmative«, t. j. da se i pomoćni biskupi smatraju odsutnima od kora, ako ne prisustvuju u biskupskom odijelu.

Biskupsko je koralno odijelo: talar, roketa i mantelet ljubičaste boje (Decr. auth. n. 2706).

V. Pravni položaj redovnika privremenih zavjeta, koji padne u ludilo. Prema Zakoniku (Kan. 574.) ne može nitko položiti doživotne redovničke zavjete, a da nije prije položio privremene redovničke zavjete i u njima proveo tri godine. Događa se koji put, da takav redovnik privremenih zavjeta padne u ludilo, pa se pita, da li ga red

može otpustiti, napose na koncu trogodišta, a ako ne može, kakav je pravni položaj toga redovnika i na što je red obvezan prema njemu.

Na ovo pitanje odgovorila je dne 30. Nov. 1924. Kongregacija de Religiosis (AAS, XVII, 107), da red ne može takovog redovnika otpustiti, ma i bio po sudu vještaka neizlječiv, a njegov pravni položaj u redu da je isti, koji je bio i prije, nego što je u ludilo pao, i red da je prema njemu obvezan na isto, na što je i prije bolesti bio obvezan.

VI. Izvještaj o sjemeništima. Dne 2. Febr. 1924. (AAS, XVII, 547—551) izdala je Kongregacija de Seminariis et Studiorum Universitatibus dekret o trogodišnjem izvještaju, zajedno sa obrascem pitanja, na koja valja u izvještaju odgovoriti. Dekret ovaj vrijedi samo za Europu i Ameriku. Tiče se svih sjemeništa (majora, minor), a i t. zv. interdiecezanskih ili regionalnih. Trogodišta su stalna i računaju se od 1. Janura 1924. Prve godine svakoga trogodišta imaju Kongregaciji de Sem. et Stud. Universitatibus izvještaj poslati Ordinariji Italije, Francuske, Portugalske, Španije, i susjednih otoka; druge godine svakoga trogodišta ostali Ordinariji Europe; treće godine svakoga trogodišta Ordinariji Amerike. Izvještaj valja da je napisan u latinskom jeziku i potpisan po Ordinariju, uz naznaku dana, mjeseca i godine. Odgovoriti valja točno i potpuno na svako pitanje obrasca. Bude li naknadno promjenjen tekst za predavanje filozofije, bogoslovije, sv. pisma ili crkv. prava, valja o tom umah obavijestiti Kongregaciju. Ovim dekretom ne dira se u propis Zakonika (Kan. 390.)- koji određuje, da se svake pete godine ima konzistorijalnoj Kongregaciji poslati izvještaj o stanju biskupije.

VI. Novi konkordati. U AAS, XVII, 41—56. objelodanjen je konkordat, što ga je sv. Stolica dne 29. Marta 1924. sklopila sa republikom Bavarskom. Konkordat stupio je na snagu danom izmjene ratifikacionih isprava, t. j. dne 24. Januara 1925. Tekst je konkordata sačinjen u njemačkom i talijanskom jeziku.

U AAS, XVII, 273.—287. objelodanjen je konkordat, što ga je sv. Stolica dne 10. Febr. 1925. sklopila sa republikom Poljskom. Dne 2. Juna 1925. izmjenjene su ratifikacione isprave, a konkordat stupio je na snagu 2 mjeseca kasnije, t. j. dne 2. Augusta 1925. Tekst je konkordata sačinjen u francuskom jeziku.

VIII. O prednosti među sufraganim biskupima. Na upit: »Dali je u smislu Kan. 106, § 3 Zakonika za prednost među sufraganim biskupima na pokrajinskom saboru i drugim pokrajinskim sastancima odlučan dan prekonizacije, ili pako dan promocije na sufraganu stolicu dotične pokrajine«, odgovorio je Odbor za autentično tumačenje kanona Zakonika (AAS, XVII, 582) dne 10. Nov. 1925.: »Affirmative ad primam partem, negative ad secundam«. Odlučno je dakle ranije polučenje biskupske časti.

IX. O podjelbi nadarbina. Na upit: »Da li pri podjelbi nadarbina i kanonikata u zbornoj crkvi prema kan. 403. valja tražiti mnijenje stolnog kaptola, ili pako mnijenje zbornog kaptola« odgovorio je Odbor za autentično tumačenje kanona Zakonika (AAS, XVII, 582): »Negative ad primam partem, affirmative ad secundam«. Potrebno je dakle saslušanje stolnoga kaptola pri podjelbi nadarbina i kanonikata u stolnoj crkvi, a saslušanje zbornog kaptola pri podjelbi nadarbina i kanonikata u zbornoj crkvi.

X. O pridržaju slučajeva. Na upite: 1. Da li izraz »*quaevis reservatio*« u kan. 900. obuhvata samo sve grijehe, koji su po sebi pridržani (*ratione sui*), ili pako i one, koji su pridržani po cenzuri (*ratione censurae*); 2. Da li kan. 900. radi samo o slučajevima što su ih Ordinariji pridržali ili pako i o onima, što ih je pridržala sv. Stolica« odgovorio je Odbor za autentično tumačenje kanona Zakonika (AAS, XVII, 583) dne 10. Nov. 1925.: Ad 1.um *Affirmative ad primam partem, negative ad secundam.* Ad 2.um *Negative ad primam partem, affirmative ad secundam*«.

O grijesima dakle, koji su pridržani po cenzuri i radi cenzure (*ratione censurae*) ne govori kan. 900., a govori taj kanon i o jedinom sv. Stolicij po sebi pridržanom grijehu (*falsa delatio, qua sacerdos innocens accusatur de crimine sollicitationis apud iudices ecclesiasticos*).

XI. O formi sklapanja ženidbe. Na upit: »Da li, prema kan. 1098, za valjano i dopušteno sklapanje ženidbe pred samim svjedocima dostaje odsutnost župnika, ili se pako pored toga traži moralna sigurnost, na osnovu notornosti ili izvidaja, o tom, da se bez velike poteškoće kroz mjesec dana neće moći doći do župnika« odgovorio je Odbor za autentično tumačenje kanona Zakonika (AAS, XVII, 583) dne 10. Nov. 1925.: »*Negative ad primam partem, affirmative ad secundam*«.

XII. O misi pri mješovitim ženidbama. Na upit: »Da li kan. 1102, § 2. pri mješovitim ženidbama zabranjuje samo t. v. zaručničku misu (*Missa pro sponsis*), ili i drugu, ma i privatnu« odgovorio je Odbor za autentično tumačenje kanona Zakonika (AAS, XVII, 583) dne 10. Nov. 1925.: »*Affirmative, si haec Missa ex rerum adjunctis haberi possit uti complementum caeremoniae matrimonialis*«. Zabranjena je dakle pri mješovitim ženidbama svaka misa, koja bi bila neki nadopunak vjenčanja.

XIII. O crkvenom pogrebu. Na upit: »Da li se po kan. 1240, § 1., n. 5. lišavaju crkvenog pogreba oni, koji su odredili, da im se tijelo spali, pa su u toj volji do smrti ostali, ma da uistinu spaljenje nije izvršeno bilo« odgovorio je Odbor za autentično tumačenje Zakonika (AAS, XVII, 583) dne 10. Nov. 1925.: »*Affirmative*«.

Dostaje dakle odredba, pri kojoj je dotičnik do smrti ustrajao, a ne traži se, da je spaljenje i izvršeno.

XIV. O blagdanu G. N. Isusa Krista, Kralja. Enciklikom pape Pija XI. »Quas primas« od 11. pros. 1925. (AAS, XVII, 593—610) uveden je blagdan G. N. Isusa Krista, Kralja, i određeno, da se u čitavoj Crkvi za sva vremena slavi u zadnju nedjelju listopada svake godine. Dekretom kongr. Rituum od 12. pros. 1925. (AAS, XVII, 655—668) propisana je misa i oficij za taj blagdan. Kako rečenj blagdan uvijek pada na nedjelju, nije njime umnožen broj zapovijedanih blagdana.

XV. Jubilejska godina. Konstitucijom pape Pija XI. »Servatoris Jesu Christi« od 25. pros. 1925. (AAS, XVII, 611—618) prognet je redoviti jubilej, što se je g. 1925. slavio u Rimu, na čitavu Crkvu za cijelu godine 1926.

Kakav je brak bio u početku?

Dr A. Gahs.

Danas se već može pitanje tako formulirati i sa stanovišta profane znanosti. Prije 50 godina otprilike pitala je ta ista znanost: da li je brak u o p ć e bio u početku? Dakle je profana znanost nešto naučila kroz posljednjih pet decenija. Počela je da se vraća u tom pogledu na tradicionalnu nauku, koju su općenito priznavali sve do uključivo A. Comte-a († 1857.). Međutim to još ne znači, da su to naučili i spoznali svi, koje zanimaju ovakova pitanja. Ona naime spadaju, sa stanovišta profane znanosti, u etnologiju. A toj su mladoj znanosti bila do nedavno zatvorena vrata sveučilišnih predavaonica, pa je već trebalo nešto vremena, da njezini rezultati dopru do sveučilišnih profesora geografije, historije, sociologije, psihologije i dr. Koliko pak istom treba vremena, dok noviji rezultati etnologije dospiju u šire krugove inteligencije ili u društva i organizacije, kojima je glavno praktična primjena teoretskih zasada, a da o običnim vulgarizatorima i njihovoj publici i ne govorim! U tom su pogledu marksisti¹ gotovo na skrajnoj periferiji znanstvene ekumene. Kao što je mimo njih neopaženo prošao preokret u stručnoj filozofiji, koji je posljednjih godina očevidan, a za njihov grubi materijalizam fatalan, tako opet suvereno ignoriraju novije rezultate historijskih disciplina, napose stručne etnologije, koja u XX. v. tako reći provodi likvidaciju evolucionističkih metoda i teorija iz prošloga vijeka. Psi-

¹ Povod je ovoj bilješki predavanje g. M. Kus-Nikolajeva na pučkom sveučilištu u vezi sa sociološkim društvom, odnosno prijevod knjige: Fr. Engels »Der Ursprung der Familie, des Privateigentums und des Staates« od g. Lj. Živkovića (Poreklo porodice, privatne svojine i države, Zagreb 1924.), a sa predgovorom g. M. Kus-Nikolajeva.